

RAMAVTAL OM PARTNERSKAP OCH SAMARBETE
MELLAN EUROPEISKA UNIONEN
OCH DESS MEDLEMSSTATER, Å ENA SIDAN,
OCH REPUBLIKEN FILIPPINERNA, Å ANDRA SIDAN

EUROPEISKA UNIONEN, nedan kallad *unionen*,

och

KONUNGARIKET BELGIEN,

REPUBLIKEN BULGARIEN,

REPUBLIKEN TJECKIEN,

KONUNGARIKET DANMARK,

FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLAND,

REPUBLIKEN ESTLAND,

IRLAND,

REPUBLIKEN GREKLAND,

KONUNGARIKET SPANIEN,

REPUBLIKEN FRANKRIKE,

REPUBLIKEN ITALIEN,

REPUBLIKEN CYPERN,

REPUBLIKEN LETTLAND,

REPUBLIKEN LITAUEN,

STORHERTIGDÖMET LUXEMBOURG,

REPUBLIKEN UNGERN,

MALTA,

KONUNGARIKET NEDERLÄNDERNA,

REPUBLIKEN ÖSTERRIKE,

REPUBLIKEN POLEN,

REPUBLIKEN PORTUGAL,

RUMÄNIEN,

REPUBLIKEN SLOVENIEN,

REPUBLIKEN SLOVAKIEN,

REPUBLIKEN FINLAND,

KONUNGARIKET SVERIGE,

FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRIANNIEN OCH NORDIRLAND,

fördragsslutande parter i fördraget om Europeiska unionen, nedan kallade *medlemsstaterna*,

å ena sidan, och

REPUBLIKEN FILIPPINERNA, nedan kallad *Filippinerna*,

å andra sidan,

nedan tillsammans kallade *parterna*,

SOM BEAKTAR de vänskapsband som av tradition existerar mellan parterna och de nära historiska, politiska och ekonomiska band som förenar dem,

SOM BEAKTAR att parterna lägger särskild vikt vid att deras ömsesidiga förbindelser är av omfattande natur,

SOM BEAKTAR att detta avtal utgör en del av mer omfattande förbindelser mellan parterna, inbegripet genom avtal i vilka båda är parter,

SOM BEKRÄFTAR den vikt som parterna fäster vid demokratiska principer och mänskliga rättigheter enligt Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och andra relevanta internationella instrument som rör mänskliga rättigheter i vilka de är parter,

SOM BEKRÄFTAR den vikt som de fäster vid rättsstatsprincipen och principen om gott styre och deras önskan att främja ekonomiska och sociala framsteg för sina folk,

SOM BEKRÄFTAR sin önskan att förbättra samarbetet för internationell stabilitet, rättvisa och säkerhet för att främja hållbar social och ekonomisk utveckling, utrotande av fattigdom och uppnående av millennieutvecklingsmålen,

SOM BEAKTAR att parterna betraktar terrorism som ett hot mot den globala säkerheten och önskar intensifiera dialogen och samarbetet i kampen mot terrorism, med full hänsyn tagen till Förenta nationernas globala strategi för terrorismbekämpning och FN:s säkerhetsråds relevanta instrument, särskilt resolutionerna 1373, 1267, 1822 och 1904,

SOM UTTRYCKER sitt fulla engagemang för att förebygga och bekämpa alla former av terrorism och upprätta effektiva internationella instrument för att utrota terrorismen,

SOM BEAKTAR att verksamma åtgärder för bekämpning av terrorism och skydd för mänskliga rättigheter bör komplettera och ömsesidigt förstärka varandra,

SOM ERKÄNNER behovet av att stärka och intensifiera samarbetet för att bekämpa narkotikamissbruk och narkotikahandel med tanke på det allvarliga hot som de utgör mot internationell fred, säkerhet, stabilitet och ekonomisk utveckling,

SOM ERKÄNNER att de internationellt sett allvarligaste brotten mot internationell humanitär rätt, folkmord och andra brott mot mänskligheten inte får förbli ostraffade och att åtal av dessa brott bör säkerställas för att främja internationell fred och rättvisa,

SOM BEAKTAR att parterna är eniga om att spridning av massförstörelsevapen och bärare av sådana vapen utgör ett allvarligt hot mot den internationella säkerheten och önskar stärka dialogen och samarbetet på detta område; det enhälliga antagandet av FN:s säkerhetsråds resolution 1540 ligger till grund för hela det internationella samfundets engagemang för att bekämpa spridning av massförstörelsevapen,

SOM ERKÄNNER att den olagliga handeln med handeldvapen och lätta vapen, inbegripet ammunition till dessa, bristfällig hantering, bristande säkerhet vid lagren och okontrollerad spridning fortsätter att utgöra ett allvarligt hot mot internationell fred, säkerhet och utveckling,

SOM ERKÄNNER betydelsen av samarbetsavtalet av den 7 mars 1980 mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och medlemsländer i Sydostasiatiska nationers förbund och efterföljande anslutningsprotokoll,

SOM ERKÄNNER betydelsen av att stärka de befintliga förbindelserna mellan parterna i syfte att utvidga samarbetet dem emellan och deras gemensamma önskan att befästa, fördjupa och diversifiera sina förbindelser på områden av ömsesidigt intresse, på grundval av jämlikhet, icke-diskriminering, respekt för den naturliga miljön och till ömsesidig nytta,

SOM ERKÄNNER betydelsen av dialog och samarbete mellan Sydostasiatiska nationers förbund (Asean) och Europeiska unionen,

SOM UTTRYCKER sitt engagemang fullt ut för att främja hållbar utveckling, inbegripet miljöskydd och effektivt samarbete för att bekämpa klimatförändringen,

SOM UNDERSTRYKER behovet av ett närmare samarbete på området rättvisa och säkerhet,

SOM ERKÄNNER sitt engagemang för övergripande dialog och samarbete till stöd för migration och utveckling, och för effektivt främjande och genomförande av internationellt erkända arbetsnormer och sociala normer,

SOM NOTERAR att de bestämmelser i detta avtal som omfattas av tillämpningsområdet för avdelning V av tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt binder Förenade kungariket och Irland som enskilda avtalsslutande parter, eller alternativt som en del av Europeiska unionen, i enlighet med protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt; detsamma gäller för Danmark i enlighet med protokollet om Danmarks ställning, fogat till dessa fördrag,

SOM ERKÄNNER den vikt de fäster vid de principer och regler som styr den internationella handeln, särskilt principerna och reglerna i avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen (WTO), och vid behovet av att tillämpa dessa på ett öppet och icke-diskriminerande sätt,

SOM BEKRÄFTAR sin önskan att i fullständig överensstämmelse med de åtgärder som vidtagits inom ramen för ett regionalt samarbete, utöka samarbetet mellan parterna på grundval av gemensamma värderingar och ömsesidig nytta,

HAR ENATS OM FÖLJANDE.

AVDELNING I

ART OCH RÄCKVIDD

ARTIKEL 1

Allmänna principer

1. Respekten för de demokratiska principerna och för de mänskliga rättigheterna, såsom de fastställs i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och andra relevanta internationella instrument på detta område i vilka parterna är fördragsslutande parter samt för rättsstatsprincipen, ligger till grund för båda parters inrikes- och utrikespolitik och utgör en väsentlig del av detta avtal.
2. Parterna bekräftar att de delar de värderingar som kommer till uttryck i Förenta nationernas stadga.
3. Parterna bekräftar sitt åtagande att främja hållbar utveckling, samarbeta för att lösa problemen i samband med klimatförändringarna och bidra till uppnåendet av de internationellt överenskomna utvecklingsmålen, inbegripet millennieutvecklingsmålen.
4. Parterna bekräftar den vikt de fäster vid principen om gott styre.
5. Parterna är överens om att samarbetet inom ramen för detta avtal kommer att genomföras i enlighet med deras nationella lagar och andra författningar.

ARTIKEL 2

Samarbetsmål

I syfte att stärka sina bilaterala förbindelser åtar sig parterna att föra en allomfattande dialog och främja ytterligare samarbete sinsemellan på alla områden av ömsesidigt intresse enligt detta avtal. Ansträngningarna ska särskilt inriktas på följande:

- a) Upprätta samarbete i politiska, sociala och ekonomiska frågor inom alla relevanta regionala och internationella forum och organisationer.
- b) Upprätta samarbete för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet.
- c) Upprätta samarbete om mänskliga rättigheter och dialog om kampen mot allvarliga brott som angår det internationella samfundet.
- d) Upprätta samarbete för att motverka spridning av massförstörelsevapen, handeldvapen och lätta vapen och för att främja fredsprocessen och förebyggande av konflikter.
- e) Upprätta samarbete på alla områden av gemensamt intresse som rör handel och investeringar i syfte att underlätta handels- och investeringsflöden och avlägsna hinder för handel och investeringar, på ett sätt som är förenligt med WTO:s principer och pågående och framtida regionala initiativ mellan EU och Asean.

- f) Upprätta samarbete på området rättvisa och säkerhet, inbegripet rättsligt samarbete, narkotika, penningtvätt, bekämpning av organiserad brottslighet och korruption, dataskydd, flyktingar och internflyktingar.
- g) Upprätta samarbete på områdena migration och arbete till sjöss.
- h) Upprätta samarbete på alla andra områden av ömsesidigt intresse, framför allt inom sysselsättning och sociala frågor, utvecklingssamarbete, ekonomisk politik, finansiella tjänster, god förvaltning på skatteområdet, industripolitik och små och medelstora företag, informations- och kommunikationsteknik, det audiovisuella området, media och multimedia, vetenskap och teknik, transport, turism, utbildning, kultur, dialog mellan kulturer och religioner, energi, miljö och naturresurser, inbegripet klimatförändringen, jordbruk, fiske och landsbygdsutveckling, regional utveckling, hälsa, statistik, hantering av katastrofrisker samt offentlig förvaltning.
- i) Öka båda parter deltagande i subregionala och regionala samarbetsprogram som är öppna för deltagande av den andra parten.
- j) Förstärka Filippinernas och Europeiska unionens roller och profiler.
- k) Främja förståelsen människor emellan samt effektiv dialog och interaktion med det organiserade civila samhället.

ARTIKEL 3

Samarbete i regionala och internationella organisationer

Parterna kommer att fortsätta att utbyta synpunkter och samarbeta i regionala och internationella forum och organisationer såsom Förenta nationerna och relevanta FN-organ, bl.a.

Förenta nationernas konferens om handel och utveckling (Unctad), dialogen mellan Asean och EU, Aseans regionala forum (ARF), Asien–Europa-mötet (Asem), WTO, Internationella organisationen för migration (IOM) och Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (Wipo).

ARTIKEL 4

Regionalt och bilateralt samarbete

På samtliga områden för dialog och samarbete inom ramen för detta avtal, med särskilt beaktande av frågor som rör samarbete mellan EU och Filippinerna, får båda parterna efter gemensam överenskommelse samarbeta om verksamheter på regional nivå, eller genom en kombination av båda ramarna, med hänsyn till de regionala beslutsprocesserna i de berörda regionala grupperna. Parterna kommer vid valet av lämplig ram att sträva efter att uppnå största möjliga effekt för alla berörda parter, öka deras deltagande och samtidigt göra bästa möjliga bruk av de resurser som står till förfogande och se till att verksamheten är i överensstämmelse med annan verksamhet.

AVDELNING II

POLITISK DIALOG OCH POLITISKT SAMARBETE

ARTIKEL 5

Fredprocessen och förebyggande av konflikter

Parterna är överens om att fortsätta de gemensamma insatserna för att främja konfliktförebyggande och en kultur av fred, bland annat genom att införa program för fredsinsatser och fredsfostran.

ARTIKEL 6

Samarbete på området mänskliga rättigheter

1. Parterna är överens om att samarbeta för att främja och effektivt försvara alla mänskliga rättigheter, bland annat genom de internationella instrument på området i vilka de är parter.
2. Detta samarbete kommer att genomföras genom verksamhet som parterna gemensamt kommer överens om, bland annat genom att
  - a) stödja utarbetande och genomförande av nationella handlingsplaner för mänskliga rättigheter,
  - b) främja information om och utbildning i mänskliga rättigheter,

- c) förstärka nationella institutioner med anknytning till mänskliga rättigheter,
- d) i möjligaste mån bidra till att främja regionala institutioner på området mänskliga rättigheter,
- e) upprätta en meningsfull dialog mellan parterna rörande mänskliga rättigheter, och
- f) samarbeta med de FN-institutioner som är verksamma på området mänskliga rättigheter.

ARTIKEL 7

Allvarliga brott som angår det internationella samfundet

1. Parterna erkänner att de allvarligaste brotten som angår det internationella samfundet, mot internationell humanitär rätt, folkmord och andra brott mot mänskligheten, inte bör förbli ostraffade och att åtal av dessa brott bör säkerställas genom att åtgärder vidtas antingen på nationell eller internationell nivå, enligt vad som är lämpligt, inklusive genom Internationella brottmålsdomstolen i enlighet med parternas respektive nationella lagstiftning.
2. Parterna är överens om att föra en fruktbar dialog om den universella anslutningen till Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen i enlighet med sina respektive lagar, inbegripet tillhandahållande av stöd för kapacitetsuppbyggnad.

ARTIKEL 8

Motverka spridningen av massförstörelsevapen och bärare av sådana vapen

1. Parterna anser att spridningen av massförstörelsevapen och bärare av sådana vapen, till och av statliga och icke-statliga aktörer, utgör ett av de allvarligaste hoten mot internationell stabilitet och säkerhet.
2. Parterna är därför överens om att samarbeta och bidra till att motverka spridningen av massförstörelsevapen och bärare av sådana vapen genom att till fullo uppfylla och på nationell nivå genomföra sina skyldigheter enligt internationella fördrag och överenskommelser om nedrustning och icke-spridning och andra relevanta internationella åtaganden på området, såsom FN:s säkerhetsråds resolution 1540. Parterna är överens om att denna bestämmelse utgör en av avtalets grundsatser.
3. Parterna är vidare överens om att
  - a) vidta lämpliga åtgärder för att underteckna och, med fullständig hänsyn tagen till parternas ratificeringsförfaranden, sträva efter att ratificera eller ansluta sig till dem, enligt vad som är lämpligt, och att fullgöra parternas respektive åtaganden som följer av andra relevanta internationella instrument, inbegripet relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd,
  - b) upprätta ett effektivt system för nationell exportkontroll genom att kontrollera export och transitering av varor som kan användas till massförstörelsevapen, inklusive genom kontroll av slutanvändningen av teknik med dubbla användningsområden i samband med massförstörelsevapen och genom effektiva sanktioner mot överträdelser av exportkontrollen.

Parterna erkänner att genomförandet av exportkontroll inte bör hindra internationellt samarbete rörande material, utrustning och teknik för fredliga ändamål, och att argumentet fredlig användning inte bör utnyttjas som täckmantel för spridning av vapen.

4. Parterna är överens om att upprätta en regelbunden politisk dialog som ska föras samtidigt med och underbygga dessa delar av avtalet. Parterna kan också sträva efter att upprätthålla en dialog på regional nivå.

ARTIKEL 9

Handeldvapen och lätta vapen

1. Parterna är medvetna om att olaglig handel med handeldvapen och lätta vapen, inbegripet ammunition till sådana vapen, samt excessiv anhopning, bristfällig hantering, bristande säkerhet vid lagren och okontrollerad spridning av sådana vapen fortsätter att utgöra ett allvarligt hot mot freden och den internationella säkerheten.

2. Parterna är överens om att iaktta och fullgöra sina respektive skyldigheter att bekämpa illegal handel med handeldvapen och lätta vapen, inom ramen för befintliga internationella avtal och FN:s säkerhetsråds resolutioner, samt sina åtaganden inom ramen för andra internationella instrument som är tillämpliga på området, såsom FN:s handlingsprogram för att förebygga, bekämpa och utrota alla former av illegal handel med handeldvapen och lätta vapen.

3. Parterna åtar sig att etablera en regelbunden politisk dialog för att utbyta synpunkter och information och utveckla en gemensam förståelse för de frågor och problem som hänger samman med den olagliga handeln med handeldvapen och lätta vapen och stärka parternas förmåga att förebygga, bekämpa och utrota sådan handel.

ARTIKEL 10

Samarbete för att bekämpa terrorism

1. Parterna bekräftar på nytt vikten av att förebygga och bekämpa terrorism i enlighet med sina respektive lagar och andra författningar och med iakttagande av rättsstatsprincipen, internationell rätt, särskilt FN:s stadga och relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd, lagstiftning om de mänskliga rättigheterna, flyktinglagstiftning, internationell humanitär rätt och de internationella konventioner i vilka de är parter, FN:s globala strategi för terrorismbekämpning som fastställs i FN:s generalförsamlings resolution 60/28 av den 8 september 2006 samt EU:s och Aseanländernas gemensamma förklaring av den 28 januari 2003 om samarbete för att bekämpa terrorism.

2. I detta syfte är parterna överens om att samarbeta genom att

- a) främja genomförandet av relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd, bl.a. 1373, 1267, 1822 och 1904, och relevanta internationella konventioner och instrument,
- b) främja samarbete mellan FN:s medlemsstater för att effektivt kunna genomföra FN:s globala strategi för terrorismbekämpning,

- c) utbyta information och stärka samarbetet och samordningen på området brottsbekämpning genom att använda Interpols befintliga nationella centralbyråer genom Interpols globala poliskommunikationssystem (I-24/7),
- d) utbyta information om terroristgrupper och deras stödnätverk i enlighet med internationell och nationell rätt,
- e) utbyta synpunkter om medel och metoder för att bekämpa terrorism, däribland på det tekniska området och på utbildningsområdet, och utbyta erfarenheter när det gäller förebyggande av terrorism och avradikalisering,
- f) samarbeta för att fördjupa det internationella samförståndet om kampen mot terrorism och finansiering av terrorism och genom arbete för en snar överenskommelse om den övergripande konventionen om internationell terrorism, som ska komplettera de befintliga FN-instrumenten för bekämpning av terrorism,
- g) utbyta bästa praxis i fråga om skydd för de mänskliga rättigheterna i kampen mot terrorism,
- h) främja genomförande och ökat samarbete när det gäller att bekämpa terrorism inom ramen för Asem och samarbetet mellan EU och Asean.

ARTIKEL 11

Samarbete rörande offentlig förvaltning

Parterna är överens om att samarbeta för att stärka kapacitetsuppbyggnaden på området offentlig förvaltning. Samarbetet på detta område kan inbegripa utbyte av synpunkter på bästa praxis i fråga om förvaltningsmetoder, tillhandahållande av tjänster, förstärkning av institutionell kapacitet samt öppenhet och insyn.

AVDELNING III

HANDEL OCH INVESTERINGAR

ARTIKEL 12

Allmänna principer

1. Parterna ska inleda en dialog om bilaterala och multilaterala handels- och handelsrelaterade frågor i syfte att stärka de bilaterala handelsförbindelserna och det multilaterala handelssystemets roll när det gäller att främja tillväxt och utveckling.

2. Parterna förpliktar sig att i största möjliga utsträckning och till ömsesidig nytta främja utveckling och diversifiering av handeln sig emellan. De åtar sig att uppnå förbättrade villkor för marknadstillträde genom att arbeta för att avskaffa handelshinder, i synnerhet icke-tariffära handelshinder, och vidta åtgärder för att förbättra insynen, med hänsyn tagen till det arbete som utförs av internationella organisationer på detta område.
3. Parterna, som är medvetna om att handel spelar en avgörande roll för utveckling och att bistånd i form av handelsförmåner har bidragit till utvecklingen i biståndsmottagande utvecklingsländer, ska sträva efter att i större utsträckning använda samråd för denna typ av bistånd i full överensstämmelse med WTO-bestämmelserna.
4. Parterna ska hålla varandra underrättade om utvecklingen när det gäller handelspolitik och politiken på handelsrelaterade områden, såsom jordbruk, livsmedelssäkerhet, konsumentfrågor och miljö, inbegripet avfallshantering.
5. Parterna ska främja dialog och samarbete i syfte att utveckla sin handel och sina investeringsförbindelser, inbegripet genom att verka för att lösa handelsproblem, och genom att åtgärda andra handelsrelaterade problem på de områden som avses i artiklarna 13–19.

ARTIKEL 13

Sanitära och fytosanitära frågor

1. Parterna ska samarbeta om livsmedelssäkerhet samt sanitära och fytosanitära frågor för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa på parternas territorier.
2. Parterna ska diskutera och utbyta information om sina respektive åtgärder enligt WTO-avtalet om tillämpning av sanitära och fytosanitära åtgärder, Internationella växtskyddskonventionen (IPPC), Internationella byrån för epizootiska sjukdomar (OIE) och Codex Alimentarius-kommissionen (Codex), såsom lagstiftning, regler och föreskrifter, certifiering, inspektioner och övervakningsförfaranden, inbegripet förfaranden för godkännande av anläggningar och tillämpningen av principerna för zonindelning.
3. Parterna är överens om att inleda samarbete för kapacitetsuppbyggnad rörande sanitära och fytosanitära frågor, och vid behov, rörande djurskydd.
4. Parterna ska snarast upprätta en dialog om sanitära och fytosanitära frågor om någondera parten begär detta, för att ta upp sanitära och fytosanitära frågor och andra därmed sammanhängande brådskande frågor inom ramen för denna artikel.
5. Parterna ska utse kontaktpunkter för kommunikation om frågor inom ramen för denna artikel.

ARTIKEL 14

Tekniska handelshinder

1. Parterna är överens om att samarbete om standarder, tekniska föreskrifter och bedömning av överensstämmelser är ett viktigt mål för utvecklingen av handeln.
2. Parterna ska främja användningen av internationella standarder och samarbeta och utbyta information om standarder, förfaranden för bedömning av överensstämmelse och tekniska föreskrifter, särskilt inom ramen för WTO-avtalet om tekniska handelshinder. Parterna är överens om att i detta syfte snarast etablera en dialog om tekniska handelshinder om någondera parten begär detta, och upprätta kontaktpunkter för kommunikation om frågor inom ramen för denna artikel.
3. Samarbetet om tekniska handelshinder får bland annat ha formen av dialog, gemensamma projekt, tekniskt bistånd och program för kapacitetsuppbyggnad.

ARTIKEL 15

Tullar och handelslättnader

1. Parterna ska dela med sig av sin erfarenhet och undersöka möjligheterna att förenkla import-, export- och andra tullförfaranden, öka insynen i tull- och handelsregler, utveckla tullsamarbetet och mekanismerna för effektivt ömsesidigt administrativt bistånd, samt eftersträva samsyn och gemensamma åtgärder inom ramen för relevanta internationella initiativ, inbegripet handelslättnader. Parterna kommer att lägga särskild vikt vid att öka säkerheten inom internationell handel, för att säkerställa effektiv tullövervakning av efterlevnaden av immateriella rättigheter och se till att det råder balans mellan underlättandet av handel och kampen mot bedrägerier och oegentligheter.
2. Utan att det påverkar tillämpningen av andra former av samarbete enligt detta avtal uttalar parterna sitt intresse för att överväga ingående av protokoll om tullsamarbete och ömsesidigt bistånd i tullfrågor inom den institutionella ram som fastställs i detta avtal.
3. Parterna ska i samförstånd fortsätta att mobilisera resurser för tekniskt bistånd för att stödja genomförandet av samarbetet i tullfrågor och handelslättnader inom ramen för detta avtal.

ARTIKEL 16

Investeringar

Parterna ska verka för ett ökat investeringsflöde genom att främja ett attraktivt och stabilt klimat för ömsesidiga investeringar på grundval av en fortlöpande dialog som tar sikte på stabila, öppna och icke-diskriminerande regler för investerare och utforska administrativa mekanismer för att underlätta investeringsflödena, i enlighet med parternas nationella lagar och andra författningar.

ARTIKEL 17

Konkurrenspolitik

1. Parterna ska verka för att konkurrensregler införs och upprätthålls och att myndigheter inrättas för att genomföra dem. De ska främja att reglerna tillämpas på ett effektivt, icke-diskriminerande och öppet sätt för att uppnå rättssäkerhet på sina respektive territorier.
2. Parterna kommer i detta syfte att vidta åtgärder för kapacitetsuppbyggnad på det konkurrenspolitiska området, förutsatt att finansiering för denna verksamhet finns tillgänglig inom ramen för parternas instrument och program för samarbete.

ARTIKEL 18

Tjänster

1. Parterna har enats om en fortlöpande dialog som i synnerhet ska syfta till informationsutbyte om parternas respektive regler och som ska främja tillträdet till den andra partens marknad, inbegripet e-handel, till kapitalkällor och teknik, och som ska främja handeln med tjänster mellan de båda parterna och på tredjeländers marknader.
2. Parterna är medvetna om konkurrenskraften hos sina respektive tjänstesektorer och ska inleda diskussioner om hur de kan utnyttja möjligheten till handel med tjänster på varandras marknader.

ARTIKEL 19

Immateriella rättigheter

1. Parterna bekräftar ånyo den stora vikt de fäster vid skyddet av immateriella rättigheter och åtar sig att införa lämpliga åtgärder för att sörja för lämpligt och effektivt skydd av immateriella rättigheter och samtidigt se till att åtgärderna överensstämmer med bästa praxis och de internationella normer som parterna har åtagit sig att följa.

2. Parterna ska bistå varandra när det gäller att fastställa och genomföra program rörande immateriell äganderätt som bidrar till främjande av teknisk innovation och till frivillig överföring av teknik och personalutbildning samt samarbeta om genomförandet av utvecklingsagendan inom ramen för Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (Wipo).
3. Parterna är överens om att stärka samarbetet om geografiska beteckningar, inklusive om skyddet av dem, och om skydd av växtförädlingsprodukter, med hänsyn till bland annat den roll som spelas av Internationella unionen för skydd av växtförädlingsprodukter (UPOV), där så är lämpligt.
4. Parterna ska utbyta information och erfarenheter om praxis rörande immateriella rättigheter, förebyggande av överträdelser av immateriella rättigheter, särskilt kampen mot förfalskning och piratkopiering, nämligen genom tullsamarbete och andra lämpliga former av samarbete, och genom att inrätta och stärka organisationer för kontroll och skydd av dessa rättigheter.

AVDELNING IV

SAMARBETE PÅ OMRÅDET RÄTTVISA OCH SÄKERHET

ARTIKEL 20

Rättsligt samarbete

1. Parterna erkänner att rättsstatsprincipen och en förstärkning av alla relevanta institutioner är av särskild betydelse.
2. Samarbetet mellan parterna kan också inbegripa ömsesidigt utbyte av information om bästa praxis i fråga om rättssystem och lagstiftning.

ARTIKEL 21

Samarbete för narkotikabekämpning

1. Parterna ska samarbeta om att sörja för ett balanserat tillvägagångssätt genom effektiv samordning mellan de behöriga myndigheterna, inbegripet det ledande organet för bekämpning av narkotika och myndigheter inom sektorerna hälsa, rättvisa, utbildning, ungdom, social välfärd, tull och inrikes frågor samt andra relevanta sektorer och andra berörda parter, med målet att minska tillgången till och efterfrågan på narkotika, liksom dess inverkan på narkotikamissbrukare, deras familjer och samhället i stort, och effektivisera kontrollen av prekursorer.

2. Parterna ska komma överens om hur samarbetet ska genomföras för att dessa mål ska kunna uppnås. Åtgärderna ska baseras på gemensamt överenskomna principer som överensstämmer med relevanta internationella konventioner i vilka de är parter, den politiska förklaringen och den särskilda förklaring om de vägledande principerna för att minska efterfrågan på narkotika som godkändes vid Förenta nationernas generalförsamlings tjugonde extra session om narkotika i juni 1998, och den politiska förklaring och handlingsplan för internationellt samarbete mot en integrerad och balanserad strategi för att angripa narkotikaproblemet i världen som antogs vid högnivådelen av FN:s narkotikakommissions 52:a session i mars 2009.

3. Samarbetet mellan parterna ska inbegripa tekniskt och administrativt bistånd, särskilt på följande områden:

- a) Utarbetande av nationell lagstiftning och nationella strategier.
- b) Inrättande av nationella institutioner och informationscentrum.
- c) Stöd till insatser från det civila samhället på narkotikaområdet och insatser för att minska efterfrågan på narkotika liksom skador orsakade av narkotika.
- d) Utbildning av personal.
- e) Stärkt brottsbekämpning och informationsutbyte i enlighet med nationell lagstiftning.
- f) Narkotikarelaterad forskning.

- g) Profilering av narkotika och förebyggande av framställning av farliga narkotiska ämnen och av avledning av kontrollerade prekursorer i vissa ämnen som är nödvändiga för olaglig framställning av narkotika.
- h) Andra områden som parterna gemensamt kommer överens om.

ARTIKEL 22

Samarbete om bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism

1. Parterna är överens om att det är nödvändigt att sträva efter och samarbeta för att förhindra tvätt av vinningen av alla former av brottslig verksamhet, såsom narkotikahandel och korruption.
2. Båda parter är överens om att främja rättsligt, tekniskt och administrativt bistånd för att utveckla och genomföra föreskrifter och införa effektivt fungerande mekanismer för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Samarbetet ska särskilt möjliggöra utbyte av relevanta upplysningar inom ramen för respektive lagstiftning liksom antagande av lämpliga standarder för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism motsvarande de standarder som antagits av unionen och de relevanta internationella organ som är verksamma på detta område, såsom arbetsgruppen för finansiella åtgärder (FATF).
3. Båda parter ska främja samarbete för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, t.ex. genom att genomföra projekt för kapacitetsuppbyggnad.

ARTIKEL 23

Bekämpning av organiserad brottslighet och korruption

1. Parterna är överens om att samarbeta för att bekämpa organiserad brottslighet och korruption enligt definitionen i FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess tilläggsprotokoll samt FN:s konvention mot korruption. Parternas samarbete har till syfte att främja och genomföra dessa konventioner och andra tillämpliga instrument i vilka de är parter.
2. Beroende på tillgängliga resurser ska samarbetet inkludera åtgärder och projekt för kapacitetsuppbyggnad.
3. Parterna är överens om att ha ett samarbete mellan myndigheter, byråer och avdelningar med ansvar för brottsbekämpning och att bidra till att motverka och undanröja hot från transnationell brottslighet som berör bägge parter inom ramen för deras respektive lagstiftning. Samarbetet mellan brottsbekämpande myndigheter, organ och tjänster kan ta formen av ömsesidigt bistånd i utredningar, utbyte av utredningsteknik, gemensam utbildning och fortbildning av tjänstemän inom brottsbekämpande myndigheter och andra typer av gemensam verksamhet och gemensamt bistånd, bland annat de befintliga nationella centralbyråerna inom Interpol, genom Interpols globala poliskommunikationssystem (I-24/7) eller något liknande system för informationsutbyte om vilket parterna gemensamt kommer överens.

ARTIKEL 24

Skydd av personuppgifter

1. Parterna är överens om att samarbeta för att förbättra skyddet av personuppgifter i enlighet med högsta internationella normer, bl.a. FN:s riktlinjer för reglering av behandlingen av elektroniska dokument som innehåller personuppgifter (FN:s generalförsamlings resolution 45/95 av den 14 december 1990).

2. Det stärkta dataskyddet genom ökat samarbete om skyddet av personuppgifter kan inbegripa bland annat tekniskt bistånd i form av utbyte av information och expertis, vilket kan omfatta, men inte är begränsat till, följande:
  - a) Utbyte av information, undersökningar, forskning, strategier, förfaranden och bästa praxis rörande dataskydd.

  - b) Anordnande eller deltagande i gemensamma fortbildnings- och utbildningsprogram, dialoger och konferenser som ger båda parterna ökade kunskaper om dataskydd.

  - c) Utbyte av yrkesfolk och experter som ska undersöka strategier för dataskydd.

ARTIKEL 25

Flyktingar och internflyktingar

Parterna ska sträva efter att vid behov fortsätta samarbeta i frågor som rör flyktingars och internflyktingars välbefinnande, med hänsyn till det arbete som utförts och det bistånd som tillhandahållits, bland annat för att finna varaktiga lösningar.

AVDELNING V

SAMARBETE OM MIGRATION OCH ARBETSKRAFT TILL SJÖSS

ARTIKEL 26

Samarbete om migration och utveckling

1. Parterna bekräftar på nytt vikten av gemensam förvaltning av migrationsströmmar mellan deras territorier. I syfte att stärka samarbetet ska parterna inrätta en mekanism som möjliggör en bred dialog och ett omfattande samrådsförfarande om alla typer av migrationsfrågor. Migrationsaspekter bör ingå i de nationella strategierna och utvecklingsramarna för ekonomisk och social utveckling i migranternas ursprungs-, transiterings- och bestämmelseländer.

2. Samarbetet mellan parterna ska grunda sig på en särskild behovsanalys, som ska genomföras med hjälp av ett förfarande som grundar sig på samråd och ömsesidig överenskommelse mellan parterna och iakttar relevant gällande unionslagstiftning och nationell lagstiftning. Samarbetet ska särskilt inriktas på följande:
- a) Push- och pullfaktorerna för migration
  - b) Utarbetande och genomförande av nationell lagstiftning och praxis på området skydd av migranterna och deras rättigheter i syfte att uppfylla de bestämmelser i tillämpliga internationella instrument som garanterar migranternas rättigheter.
  - c) Utarbetande och genomförande av nationell lagstiftning och praxis på området internationellt skydd, i syfte att uppfylla bestämmelserna i konventionen angående flyktingars rättsliga ställning, undertecknad den 28 juli 1951, och protokollet till denna, undertecknat den 31 januari 1967, samt andra relevanta internationella instrument, i syfte att säkerställa respekten för principen om att ingen som riskerar att utsättas för förföljelse ska avvisas ("non-refoulement").
  - d) Bestämmelser om rätt till inresa samt rättigheter och rättslig ställning för personer med inresetillstånd, rättvis behandling och integrering av utländska medborgare som lagligen vistas i landet, utbildning samt åtgärder för att motverka rasism, diskriminering och främlingsfientlighet.
  - e) Inrättande av en effektiv och förebyggande strategi som gör det möjligt för parterna att lösa problemet med närvaron på deras territorium av medborgare från den andra parten som inte uppfyller, eller som har upphört att uppfylla, villkoren för inresa till, vistelse eller bosättning på den berörda partens territorium, samt problemet med människosmuggling och människohandel, vilket även inbegriper bekämpning av nätverk för människosmuggling och människohandel och skydd till offren för detta slags verksamhet.

- f) Återsändande av sådana personer som avses i led e under humana och värdiga former, vilket även inbegriper att man ska verka för ett frivilligt och varaktigt återvändande till ursprungsländerna och för att mottagande/återtagande av dessa personer sker i enlighet med punkt 3. Återvändandet av dessa personer ska genomföras med hänsyn tagen till parternas rätt att bevilja uppehållstillstånd eller tillstånd att stanna kvar av ömmande eller humanitära skäl och till principen om att ingen som riskerar att utsättas för förföljelse ska avvisas.
  - g) Frågor som konstaterats vara av ömsesidigt intresse i fråga om viseringar, säkerheten hos resehandlingar och gränsförvaltning.
  - h) Migrations- och utvecklingsfrågor, vilket bland annat omfattar utveckling av mänskliga resurser, socialt skydd, fördelar av migration, genusfrågor och utveckling, etisk rekrytering, cirkulär migration samt integration av invandrare.
3. Utan att det inverkar på behovet av att skydda offer för människohandel, har parterna dessutom enats om följande inom ramen för samarbetet på detta område:
- a) Filippinerna ska återta filippinska medborgare av det slag som avses i punkt 2 e som uppehåller sig på en medlemsstats territorium om den berörda medlemsstaten begär detta och återtagandet ska genomföras utan onödigt dröjsmål så snart som den berörda personens nationalitet fastställts och det tillämpliga förfarandet i medlemsstaten avslutats.
  - b) Varje medlemsstat ska återta sina medborgare av det slag som avses i punkt 2 e som uppehåller sig på Filippinernas territorium om Filippinerna begär detta och återtagandet ska genomföras utan onödigt dröjsmål så snart som den berörda personens nationalitet fastställts och det tillämpliga förfarandet i Filippinerna avslutats.

- c) Medlemsstaterna och Filippinerna kommer att förse sina medborgare med de identitetshandlingar som krävs för detta. Varje begäran om mottagande eller återtagande ska överlämnas av den begärande staten till de behöriga myndigheterna i den anmodade staten.

Om den berörda personen inte innehar lämpliga identitetshandlingar eller andra bevis för sitt medborgarskap ska Filippinerna eller medlemsstaten omgående begära att en behörig diplomatisk eller konsulär beskickning fastställer den berörda personens medborgarskap genom en intervju. Så snart som det fastställts att den berörda personen är medborgare i Filippinerna eller en medlemsstat, ska lämpliga handlingar utfärdas av de behöriga myndigheterna i Filippinerna eller den berörda medlemsstaten.

4. Parterna är överens om att de så snart som möjligt ska ingå ett avtal om mottagande/återtagande av sina egna medborgare, vilket även ska innehålla en bestämmelse om återtagande av medborgare i andra länder och statslösa personer.

ARTIKEL 27

Arbetskraft till sjöss, utbildning och yrkesutbildning

1. Parterna är överens om att samarbeta på området arbetskraft till sjöss i syfte att främja och upprätthålla rimliga arbets- och levnadsförhållanden för sjöfolk, liksom deras personliga säkerhet och skydd, arbets säkerhet samt åtgärder och program för sjöfolkets hälsa.

2. Parterna är dessutom överens om att samarbeta på området utbildning, yrkesutbildning och certifiering av sjöfolk i syfte att garantera en säker och välfungerande sjöfart och förebygga skador på miljön; detta samarbete omfattar även insatser för att öka kompetensen hos besättningar så att denna bättre motsvarar de aktuella kraven inom sjöfartsindustrin och är anpassad till den tekniska utvecklingen.

3. Parterna ska iaktta de principer och bestämmelser som anges i FN:s havsrättskonvention från 1982, särskilt med avseende på de plikter och skyldigheter som åligger varje part vad gäller arbetsförhållanden, bemanning och sociala frågor för fartyg som för dess flagg, och i den internationella konventionen angående normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning (STCW-konventionen), i ändrad lydelse, med avseende på krav på yrkesutbildning och kompetens för sjömän. Parterna ska dessutom iaktta de principer och bestämmelser som anges i alla relevanta internationella instrument som de är parter i.

4. Samarbetet på detta område ska grunda sig på samråd och dialog mellan parterna och vara inriktat särskilt på följande:
  - a) Sjöfolks yrkesutbildning och utbildning.

  - b) Informationsutbyte och stöd när det gäller sjöfartsrelaterad verksamhet.

  - c) Utbildningsmetoder och bästa praxis när det gäller utbildning.

  - d) Program för att hantera piratdåd och terrorism till sjöss.

  - e) Sjöfolks rätt till en trygg och säker arbetsplats. Rimliga arbets- och levnadsförhållanden ombord. Hälsa- och sjukvård, välfärdsåtgärder och andra former av socialt skydd.

AVDELNING VI

EKONOMISKT SAMARBETE, UTVECKLINGSSAMARBETE
OCH ANDRA SEKTORER

ARTIKEL 28

Sysselsättning och sociala frågor

1. Parterna är överens om att stärka samarbetet på området sysselsättning och sociala frågor, inbegripet samarbete i fråga om regional och social sammanhållning, samarbetet i enlighet med artikel 26.2 b, hälsa och arbets säkerhet, kunskapsutveckling, jämställdhet mellan kvinnor och män och arbete under anständiga villkor, i syfte att stärka globaliseringens sociala dimension.
2. Parterna bekräftar ånyo behovet av att globaliseringsprocessen, eftersom denna gynnar alla, och att främja en full och produktiv sysselsättning och arbete under anständiga villkor, vilket är en förutsättning för en hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning i enlighet med FN:s generalförsamlings resolution 60/1 av den 24 oktober 2005 (slutsatserna från världstoppmötet 2005) och ministerförklaringen från högnivåmötet i FN:s ekonomiska och sociala råd i juli 2006 (FN:s ekonomiska och sociala råd E/2006/L.8 av den 5 juli 2006). Parterna ska ta hänsyn till sina särdrag och till sina skillnader vad gäller sociala och ekonomiska förhållanden.

3. Parterna bekräftar ånyo att de i detta sammanhang är fast beslutna att respektera, främja och genomföra de internationellt erkända arbetsnormerna och sociala normerna, särskilt de som fastläggs i Internationella arbetsorganisationens (ILO) deklARATION om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet och de ILO-konventioner de är parter i, och har enats om att samarbeta om särskilda program och projekt för tekniskt bistånd enligt ömsesidig överenskommelse. Parterna är också ense om att föra en dialog, inleda ett samarbete och vidta initiativ när det gäller frågor av gemensamt intresse på bilateral eller multilateral nivå, t.ex. inom FN, IOM, ILO, Asem och partnerskapet mellan EU och Asean.

Artikel 29

Utvecklingssamarbete

1. Det primära målet för utvecklingssamarbetet är att främja en hållbar utveckling, vilken i sin tur är en förutsättning för att man ska kunna bekämpa fattigdomen och uppnå internationellt överenskomna utvecklingsmål som t.ex. millennieutvecklingsmålen. Parterna ska föra en regelbunden dialog om utvecklingssamarbete, vilken ska ta hänsyn till båda sidors prioriteringar samt till de områden som är av gemensamt intresse.
2. Dialogen om utvecklingssamarbete ska bland annat syfta till att
  - a) främja mänsklig och social utveckling,
  - b) skapa hållbar ekonomisk tillväxt för alla,

- c) främja miljöhållbarhet och sund förvaltning av naturresurser, bland annat genom att främja bästa praxis,
- d) minska och hantera verkningarna av klimatförändringarna,
- e) skapa bättre förutsättningar för ökad integrationen i världsekonomin och i det internationella handelssystemet,
- f) främja reformer av den offentliga sektorn, särskilt av förvaltningen av de offentliga finanserna, i syfte att förbättra tillhandahållandet av sociala tjänster,
- g) vidta åtgärder för att genomföra de principer som anges i Parisförklaringen om biståndseffektivitet, Accra-handlingsplanen och andra internationella åtaganden som har till syfte att öka biståndets effektivitet.

ARTIKEL 30

Dialog om den ekonomiska politiken

1. Parterna är överens om att samarbeta för att främja utbytet av information om sin ekonomiska utveckling och ekonomiska politik och att utbyta erfarenheter vad gäller samordningen av den ekonomiska politik som förs inom ramen för regionalt ekonomiskt samarbete och regional integration.
2. Parterna ska sträva efter att fördjupa dialogen mellan sina myndigheter när det gäller ekonomiska frågor som enligt överenskommelse mellan parterna får omfatta områden som penningpolitik, finanspolitik (inbegripet företagsbeskattning), offentliga finanser, makroekonomisk stabilitet och utlandsskuld.

ARTIKEL 31

Det civila samhället

Parterna erkänner att organisationerna i det civila samhället spelar en viktig roll och kan bidra till ett demokratiskt styre och de har därför enats om att föra en effektiv dialog och öka utbytet med det civila samhället, i enlighet med tillämplig nationell lagstiftning.

ARTIKEL 32

Hantering av katastrofrisker

1. Parterna har enats om att öka sitt samarbete på området hantering av katastrofrisker i samband med utarbetandet och genomförandet av åtgärder som syftar till att minska riskerna på lokal nivå och hantera konsekvenserna av naturkatastrofer på alla nivåer i samhället. Man bör särskilt prioritera förebyggande åtgärder och en aktiv strategi för hantering av faror som innebär att man minskar risken och utsattheten för naturkatastrofer.
2. Parterna ska tillsammans se till att hantering av katastrofrisker ingår som en integrerad del i utvecklingsplaner och den politiska beslutsprocessen i samband med naturkatastrofer.
3. Samarbetet på detta område ska inriktas på följande aspekter:
  - a) Katastrofriskreducering, katastrofförebyggande och begränsning av verkningarna av naturkatastrofer.

- b) Användande av kunskaper, innovationer, forskning och utbildning så att det på alla nivåer skapas en kultur präglad av säkerhet och motståndskraft.
- c) Katastrofberedskap.
- d) Utarbetande av en politik, kapacitetsuppbyggnad och skapande av samförstånd på området katastrofhantering.
- e) Katastrofinsatser.
- f) Riskbedömning och kontroll.
- g) Förmåga till återhämtning efter en katastrof och återuppbyggnad.
- h) Anpassning till och begränsning av klimatförändringar.

ARTIKEL 33

Energi

1. Parterna ska sträva efter att förbättra samarbetet inom energisektorn i följande syfte:
  - a) Skapa goda förutsättningar för investeringar, särskilt i infrastruktur, och rättvisa konkurrensvillkor för förnybar energi.

- b) Diversifiera energiförsörjningen i syfte att skapa energitrygghet, vilket inbegriper hållbara, innovativa och förnybara energikällor, samt främja en institutionalisering av relevanta ramverk i syfte att skapa rättvisa konkurrensvillkor för förnybara energikällor, och att åstadkomma en integration av denna i relevanta politikområden.
- c) Utarbeta enhetliga energinormer, särskilt för biobränslen och andra alternativa bränslen, samt för därtill hörande anläggningar och praxis.
- d) Uppnå rationell energianvändning genom att främja energieffektivitet och energisparande i samband med energiproduktion och transport, distribution och slutanvändning av energi.
- e) Främja tekniköverföring mellan parternas företag i syftet hållbar energiproduktion och energianvändning. Det kan t.ex. röra sig om ett för ändamålet lämpligt samarbete, särskilt när det gäller reformer av elsektorn, utveckling av energiresurser, infrastruktur och utveckling av biobränsle.
- f) Främja både kapacitetsuppbyggnad inom alla de områden som omfattas av denna artikel och gynnsamma och attraktiva ömsesidiga investeringar, genom att föra en kontinuerlig dialog som syftar till att skapa stabila, öppna och icke-diskriminerande regler för investerare och undersöka olika administrativa ordningar som kan underlätta investeringsflödena i överensstämmelse med parternas egna nationella regler och bestämmelser.

2. För detta ändamål har parterna enats om att främja kontakter och gemensam forskning i båda parter intresse, särskilt genom relevanta regionala och internationella ramar. Med hänvisning till artikel 34 och slutsatserna från världstoppmötet om hållbar utveckling, som ägde rum i Johannesburg 2002, önskar parterna framhålla vikten av att man tar upp frågan om sambandet mellan tillgång till energitjänster till ett överkomligt pris och hållbar utveckling. Dessa åtgärder skulle kunna främjas i samarbete med Europeiska unionens energiinitiativ, som lanserades vid världstoppmötet om hållbar utveckling.

3. I överensstämmelse med de åtaganden de gjort i egenskap av parter i FN:s ramkonvention om klimatförändringar i syfte att lösa problemet med klimatförändringarna, har parterna enats om att främja tekniskt samarbete och privata partnerskap i samband med projekt som rör hållbar och förnybar energi, övergång till annat bränsle och energieffektivitet, med hjälp av flexibla marknadsbaserade mekanismer som t.ex. mekanismen för koldioxidmarknaden.

ARTIKEL 34

Miljö och naturresurser

1. Parterna är överens om att samarbetet på detta område ska vara inriktat på att bevara och förbättra miljön i syfte att uppnå hållbar utveckling. Genomförandet av resultatet av världstoppmötet om hållbar utveckling och av relevanta multilaterala miljöavtal som är tillämpliga på båda parter ska beaktas i all verksamhet som parterna vidtar inom ramen för detta avtal.

2. Parterna är överens om att det är nödvändigt att bevara och förvalta naturresurserna och den biologiska mångfalden på ett hållbart sätt, eftersom detta är förutsättningen för att nuvarande och kommande generationer ska kunna tillgodose sina utvecklingsbehov.

3. Parterna är överens om att samarbeta för att få handels- och miljöpolitiken att komplettera varandra bättre och för att integrera miljöaspekterna i alla samarbetsområden i ännu större utsträckning.
4. Parterna ska sträva efter att fortsätta och stärka sitt samarbete inom ramen för de regionala programmen för miljöskydd, i synnerhet när det gäller följande:
  - a) Öka medvetenheten om miljöfrågor och det lokala deltagandet i insatser på området miljöskydd och hållbar utveckling, vilket även omfattar deltagande av kulturella grupper/ursprungsbefolkningar och lokalbefolkningar.
  - b) Kapacitetsuppbyggnad när det gäller anpassning till, och begränsning av verkningarna av, klimatförändringarna samt energieffektivitet.
  - c) Kapacitetsuppbyggnad när det gäller deltagande i och genomförande av multilaterala miljöavtal, bland annat (men inte enbart) om biologisk mångfald och biosäkerhet.
  - d) Främjande av teknik, produkter och tjänster som är miljövänliga, bland annat med hjälp av regleringar och marknadsbaserade instrument.
  - e) Bättre bevarande av naturresurser, bland annat genom skogsförvaltning och bekämpning av olaglig avverkning och därmed sammanhängande handel, och främjande av hållbar förvaltning av naturresurser, bland annat av skog.
  - f) Effektiv förvaltning av nationalparker och övriga skyddade områden, och fastställande och skydd av områden för biologisk mångfald och känsliga ekosystem, varvid hänsyn ska tas till behoven hos de lokal- och ursprungsbefolkningar som bor i eller i närheten av dessa områden.

- g) Förhindrande av olagliga gränsöverskridande förflyttningar av fast och farligt avfall och andra former av avfall.
  - h) Skydd av kust- och havsmiljö och effektiv förvaltning av vattenresurser.
  - i) Skydd och bevarande av mark och hållbar markförvaltning, inbegripet återställande av utbrutna eller övergivna gruvor.
  - j) Ökad kapacitetsuppbyggnad när det gäller katastrof- och riskhantering.
  - k) Främjande av hållbara konsumtions- och produktionsmönster i parternas ekonomier.
5. Parterna ska främja ömsesidigt tillträde till sina program på detta område, i enlighet med de specifika villkor som fastställs i programmen.

ARTIKEL 35

Jordbruk, fiske och landsbygdsutveckling

1. Parterna är överens om att de behöver föra en dialog och samarbeta om hållbar utveckling på områdena jordbruk, fiske och landsbygdsutveckling. Dialogen kan omfatta följande:
- a) Jordbrukspolitik och allmänna utsikter för jordbruket i världen.

- b) Möjligheterna att underlätta handeln med växter, djur, vattendjur och produkter därav, med hänsyn tagen till relevanta internationella konventioner som de är parter i, t.ex. IPPC-konventionen och OIE-konventionen.
- c) Djurskydd.
- d) Utvecklingspolitik för landsbygden.
- e) En kvalitetspolitik för växter, djur och vattenbruksprodukter, särskilt geografiska beteckningar.
- f) Utveckling av ett hållbart och miljövänligt jordbruk, jordbruksindustri, biobränslen och överföring av bioteknik.
- g) Växtförädlingsskydd, fröteknik, ökad avkastning för grödor och teknik för alternativa grödor, t.ex. bioteknik i jordbruket.
- h) Upprättande av databaser på områdena jordbruk, fiske och landsbygdsutveckling.
- i) Förstärkning av mänskliga resurser på områdena jordbruk, veterinära frågor och fiske.
- j) Stöd till en hållbar och ansvarstagande långsiktig havs- och fiskepolitik som omfattar fisketeknik samt bevarande och förvaltning av kust- och havsresurser.

- k) Främjande av insatser för att förhindra och bekämpa olagligt, ej rapporterat och oreglerat fiske och därmed sammanhängande handel.
- l) Åtgärder som rör erfarenhetsutbyte och partnerskap, utveckling av samriskföretag och gemensamma nätverk mellan lokala eller ekonomiska aktörer, bland annat åtgärder för att förbättra tillgången till finansiering inom områden som forskning och tekniköverföring.
- m) Förstärkning av producentsammanslutningar och handelsfrämjande åtgärder.

ARTIKEL 36

Regional utveckling och samarbete

1. Parterna ska verka för ömsesidig förståelse och bilateralt samarbete på området regionalpolitik.
2. Parterna ska främja och stärka informationsutbyte och samarbete på området regionalpolitik, varvid särskild vikt ska läggas vid utveckling av mindre gynnade områden, förbindelser mellan stads- och landsbygdsområden och landsbygdsutveckling.
3. Samarbetet på området regionalpolitik kan avse följande:
  - a) Metoder för utformning och genomförande av regionalpolitik

- b) Flernivåstyrning och partnerskap.
- c) Förhållandet mellan stad och landsbygd.
- d) Landsbygdsutveckling, inbegripet initiativ för att förbättra tillgången till finansiering och hållbar utveckling.
- e) Statistik.

ARTIKEL 37

Industripolitiskt samarbete och samarbete om små och medelstora företag

Parterna är överens om att, med beaktande av sin ekonomiska politik och sina ekonomiska mål, främja det industripolitiska samarbetet på alla områden som bedöms lämpliga, särskilt i syfte att skapa ett klimat som gynnar ekonomisk utveckling och förbättra framför allt små och medelstora företags konkurrenskraft, bl.a. genom följande:

- a) Främjande av nätverksbyggande mellan ekonomiska aktörer, särskilt små och medelstora företag, i syfte att göra det möjligt att utbyta information och erfarenheter, identifiera möjligheter på områden av gemensamt intresse, överföra teknik och att främja handel och investeringar.
- b) Utbyte av information och erfarenheter om olika sätt att skapa allmänna förutsättningar för ett bättre företagsklimat, särskilt för små och medelstora företag, så att företagen kan förbättra sin konkurrenskraft.

- c) Förbättrade möjligheter för båda parter att delta i pilotprojekt och särskilda program enligt de specifika villkor som gäller för dessa.
- d) Främjande av investeringar och samriskföretag för att stimulera tekniköverföring, innovationer, modernisering, diversifiering och kvalitetsförbättrande åtgärder.
- e) Tillhandahållande av information och främjande av innovationer och utbyte av bästa praxis när det gäller tillgång till finansiering, särskilt för små och medelstora företag.
- f) Främjande av företags sociala ansvar och deras redovisningsskyldighet samt uppmuntran till ansvarsfulla affärsmetoder, inbegripet hållbar konsumtion och produktion.
- g) Utveckling av gemensamma forskningsprojekt inom näringslivsområden som valts ut och samarbete om kapacitetsuppbyggnadsprojekt, bland annat på området normer och förfaranden för bedömning av överensstämmelse och tekniska föreskrifter, enligt överenskommelse mellan parterna.

ARTIKEL 38

Transporter

1. Parterna är överens om att samarbeta på alla relevanta områden av transportpolitiken i syfte att förbättra investeringsmöjligheterna, förbättra gods- och passagerartransporterna, främja säkerheten på sjöfarts- och luftfartsområdet, minska transporternas miljöpåverkan samt förbättra effektiviteten i transportsystemen.

2. Samarbetet mellan parterna på det transportpolitiska området ska syfta till att främja följande:
  - a) Informationsutbyte mellan parterna om deras respektive politik, bestämmelser och praxis i fråga om transport, särskilt avseende transport i städer och på landsbygden, sjö- och lufttransporter, inbegripet transportlogistik och sammankoppling samt driftskompatibilitet när det gäller kombinerade transportnät och förvaltning av vägar, järnvägar, hamnar och flygplatser.
  - b) Utbyte av synpunkter på de europeiska systemen för satellitnavigering (särskilt Galileo), med tonvikt på frågor av gemensamt intresse som rör regelverket, industriella frågor och marknadsutveckling.
  - c) Fortsatt dialog på området lufttransporttjänster i syfte att utan onödiga dröjsmål skapa klarhet om rättsläget för gällande bilaterala luftfartsavtal mellan enskilda medlemsstater och Filippinerna.
  - d) Fortsatt dialog om hur man kan förbättra infrastrukturen och driften på området lufttransporttjänster i syfte att garantera snabba, effektiva, hållbara och säkra person- och godstransporter, om hur man ska kunna förbättra tillämpningen av konkurrenslagstiftningen och relevanta ekonomiska bestämmelser för luftfartsindustrin, i syfte att öka konvergensen i lagstiftningen och främja affärsförbindelserna, och om hur man på olika sätt ska kunna utveckla förbindelserna på lufttransportområdet. Dessutom bör samarbetsprojekt på luftfartsområdet som är av ömsesidigt intresse främjas ytterligare.

- e) En dialog på området sjötransportpolitik och sjötransporttjänster som särskilt syftar till att främja sjötransportindustrins utveckling, vilken omfattar bland annat (men inte enbart) följande:
- i) Informationsutbyte om lagar och bestämmelser när det gäller sjötransporter och hamnar.
  - ii) Främjande av obegränsat tillträde, på kommersiella grunder, till den internationella marknaden för sjötransport och till internationell sjöfart, överenskommelser om att inte införa klausuler om lastdelning, nationell behandling och behandling som mest gynnad nation för fartyg som drivs av den andra partens medborgare eller företag samt relevanta frågor avseende dörr-till-dörr-transporttjänster med en sjöetapp, varvid hänsyn ska tas till parternas nationella lagstiftning.
  - iii) Effektiv förvaltning av hamnar och effektiva sjötransporttjänster.
  - iv) Främjande av samarbete av ömsesidigt intresse på sjötransportområdet och samarbete på området arbetskraft till sjöss och utbildning av sjöfolk i enlighet med artikel 27.
- f) Dialog om ändamålsenlig tillämpning av transportsäkerhets- och miljöskyddsnormer, särskilt när det gäller sjötransporter, vilket bland annat omfattar bekämpning av piratdåd, och lufttransporter, i överensstämmelse med de relevanta internationella normer och konventioner som är tillämpliga på parterna, inbegripet samarbetet i internationella forum i syfte att förbättra tillämpningen av det internationella regelverket. För detta ändamål kommer parterna att främja tekniskt samarbete och bistånd i frågor som rör transportsäkerhet och miljöhänsyn, vilket omfattar bland annat (men inte enbart) utbildning, räddningstjänst och utredningar av olyckor och tillbud när det gäller sjö- och luftfartsområdet. Parterna kommer även att vidta åtgärder för att främja miljövänliga transportsätt.

ARTIKEL 39

Vetenskapligt och tekniskt samarbete

1. Parterna är överens om att samarbeta på det vetenskapliga och tekniska området, och därvid ta hänsyn till parternas respektive mål för politiken.
2. Syftet med detta samarbete ska vara att
  - a) uppmuntra utbyte av information och know-how om vetenskap och teknik, särskilt när det gäller genomförandet av politik och program samt immateriella rättigheter för forsknings- och utvecklingsinsatser,
  - b) främja varaktiga förbindelser och forskningspartnerskap mellan parternas forskarsamfund, forskningscentrum, universitet och näringsliv,
  - c) främja personalutbildning och kapacitetsuppbyggnad på det tekniska och vetenskapliga området.
3. Samarbetet ska ha formen av gemensamma forskningsprojekt och forskningsutbyten, möten och utbildning av forskare inom ramen för internationella fortbildnings-, mobilitets- och utbytesprogram, i syfte att få största möjliga spridning av forskningsresultat, lärande och bästa metoder. Parterna får gemensamt komma överens om andra former av samarbete.

4. Detta samarbete bör baseras på principerna om ömsesidighet, rättvis behandling och ömsesidig nytta och säkerställa ett tillräckligt skydd av immateriell äganderätt. Eventuella frågor rörande immateriell äganderätt som kan uppstå i samarbetet inom ramen för detta avtal får vid behov tas upp i förhandlingar mellan organ eller grupper som var berörda redan innan samlingsverksamheten inleddes; dessa förhandlingar kan omfatta frågor om upphovsrätt, varumärken och patent, med beaktande av parternas respektive lagar och andra författningar.
5. Parterna ska uppmuntra deltagande från sina respektive högre utbildningsanstalter, forskningscentrum och produktionssektorer, inbegripet små och medelstora företag.
6. Parterna är överens om att göra sitt yttersta för att öka den allmänna medvetenheten om de möjligheter som erbjuds av deras respektive program för samarbete på det vetenskapliga och tekniska området.

ARTIKEL 40

Samarbete om informations- och kommunikationsteknik

1. Parterna erkänner att informations- och kommunikationsteknik (IKT) är centrala delar av det moderna livet och av avgörande betydelse för ekonomisk och social utveckling, och de kommer att sträva efter att utbyta synpunkter om sina respektive strategier på detta område i syfte att främja ekonomisk utveckling.

2. Samarbetet på detta område ska inriktas bl.a. på följande:
- a) Deltagande i en omfattande regional dialog om de olika aspekterna av informationssamhället, särskilt strategier för och reglering av elektronisk kommunikation, bland annat samhällsomfattande tjänster, utfärdande av licenser och allmänna tillstånd, tillsynsmyndighetens oberoende och effektivitet, e-förvaltning, forskning och IKT-baserade tjänster.
  - b) Samtrafikförmåga och driftskompatibilitet mellan parternas nät och tjänster och sydostasiatiska nät (bl.a. Tein) och tjänster.
  - c) Standardisering och spridning av ny teknik och teknik under utveckling på IKT-området.
  - d) Främjande av forskningssamarbete på IKT-området om frågor av ömsesidigt intresse för parterna.
  - e) Utbyte av bästa metoder i syfte att överbrygga den digitala klyftan.
  - f) Utarbetande och genomförande av strategier och mekanismer som rör säkerhetsaspekterna av IKT och bekämpande av Internetrelaterad brottslighet.
  - g) Utbyte av erfarenheter av införande av digital TV, samt av regleringsaspekter, spektrumhantering och forskning.
  - h) Främja ansträngningar och utbyte av erfarenheter när det gäller personalutveckling på IKT-området.

ARTIKEL 41

Det audiovisuella området, media och multimedia

Parterna kommer att uppmuntra, stödja och underlätta utbyte, samarbete och dialog mellan sina berörda institutioner och aktörer på det audiovisuella området och på områdena media och multimedia. De är överens om att upprätta en regelbunden politisk dialog på dessa områden.

ARTIKEL 42

Samarbete om turism

1. Parterna ska sträva efter att förbättra informationsutbytet och fastställa bästa praxis i syfte att sörja för en balanserad och hållbar utveckling av turismen i enlighet med Världsturistorganisationens globala uppförandekod för turism och de hållbarhetsprinciper som ligger till grund för den lokala Agenda 21-processen.
2. Båda parterna är överens om att föra en dialog i syfte att underlätta samarbete, inbegripet tekniskt stöd, på områdena personalutbildning och utveckling av ny teknik för turistmål i överensstämmelse med principerna för en hållbar turism.
3. Parterna är överens om att utveckla samarbetet för att bevara och optimera naturarvets och kulturarvets potential, lindra de negativa verkningarna av turismen och öka turistnäringens positiva bidrag till den hållbara utvecklingen av lokalsamhällen, bland annat genom att utveckla ekoturism som respekterar lokalsamhällens och ursprungsbefolkningars integritet och intressen samt förbättra utbildningen inom turistnäringen.

ARTIKEL 43

Samarbete om finansiella tjänster

1. Parterna är överens om att stärka samarbetet för att få en tillnärmning av gemensamma regler och normer och för att förbättra redovisnings-, revisions-, tillsyns- och regleringssystemen inom banksektorn och försäkringssektorn och i andra delar av den finansiella sektorn.
2. Parterna inser betydelsen av tekniskt stöd och kapacitetsuppbyggnad i detta syfte.

ARTIKEL 44

God förvaltning på skatteområdet

1. För att kunna stärka och utveckla ekonomin och samtidigt ta hänsyn till behovet av att utarbeta ett lämpligt regelverk, erkänner parterna principerna om god förvaltning på skatteområdet och förbinder sig att genomföra dessa principer. I överensstämmelse med sina respektive befogenheter kommer parterna därför att förbättra det internationella samarbetet på skatteområdet, underlätta rättmätig skatteuppbörd och utarbeta åtgärder för att effektivt genomföra ovannämnda principer.
2. Parterna är överens om att dessa principer i första hand ska tillämpas inom ramen för gällande eller framtida bilaterala skatteavtal mellan Filippinerna och medlemsstaterna.

ARTIKEL 45

Hälsa

1. Parterna inser och betonar att frågor som rör hälso- och sjukvårdssektorn är av största vikt. Parterna är därför överens om att samarbeta på områden som reform av hälso- och sjukvårdssystemet, allvarliga smittsamma sjukdomar och hot mot hälsan, icke-överförbara sjukdomar samt internationella hälsoavtal, i syfte att förbättra folkhälsan och främja en hållbar utveckling av hälso- och sjukvårdssektorn på grundval av ömsesidiga fördelar.
2. Detta samarbete ska genomföras med hjälp av
  - a) program på de områden som anges i punkt 1, däribland förbättring av hälso- och sjukvårdssystemen, tillhandahållande av vårdtjänster, reproduktiv hälsovård för fattiga och utsatta kvinnor och samhällsgrupper, god förvaltning i hälso- och sjukvården, inbegripet bättre förvaltning av de offentliga finanserna, finansiering av hälso- och sjukvården, vårdinfrastruktur och vårdinformationssystem samt administration av hälso- och sjukvården,
  - b) gemensamma åtgärder rörande epidemiologi och övervakning, däribland informationsutbyte och samarbete för att i ett tidigt skede förebygga hot mot hälsan, såsom fågelinfluensa, influensaepidemier och andra allvarliga smittsamma sjukdomar,
  - c) förebyggande och bekämpning av icke-överförbara sjukdomar genom utbyte av information och bästa praxis, främjande av en hälsosam livsstil, arbete med faktorer som påverkar hälsan såsom näringsintag och narkotika-, alkohol- och nikotinberoende, samt utveckling av hälsorelaterade forskningsprogram i enlighet med artikel 39 och av program för att främja hälsan,

- d) främjande och genomförande av internationella avtal, såsom ramkonventionen om tobakskontroll och Världshälsoorganisationens internationella hälsoreglemente, som parterna är anslutna till,
- e) andra program och projekt för att förbättra vårdtjänsterna, stärka personalresurserna inom hälso- och sjukvårdssystemen och förbättra hälsoförhållandena, enligt ömsesidig överenskommelse.

ARTIKEL 46

Utbildning och kultur samt interkulturell och interreligiös dialog

1. Parterna är överens om att främja samarbetet när det gäller utbildning och idrott samt interkulturellt och interreligiöst samarbete varvid vederbörlig hänsyn tas till mångfalden, i syfte att öka den ömsesidiga förståelsen och kunskapen om varandras kulturer. I detta syfte kommer parterna att stödja och främja sina respektive kulturinstitutioners verksamhet.
2. Parterna är vidare överens om att inleda en dialog om frågor av ömsesidigt intresse som rör modernisering av utbildningssystemen, inbegripet frågor om kärnkompetens och utveckling av bedömningsinstrument som motsvarar europeiska standarder.
3. Parterna ska sträva efter att vidta lämpliga åtgärder för att främja direkta personkontakter på områdena utbildning, idrott, kulturellt utbyte och dialog mellan religioner och kulturer samt genomföra gemensamma initiativ inom olika sociokulturella kretsar, däribland samarbete för att bevara kulturarv med hänsyn till den kulturella mångfalden. I detta hänseende är parterna också överens om att fortsätta att stödja Asien–Europa-stiftelsens verksamhet och den interreligiösa dialogen inom Asem.

4. Parterna är överens om att samråda och samarbeta i relevanta internationella forum eller organisationer, såsom Unesco, för att främja gemensamma mål och större förståelse och respekt för kulturell mångfald. I detta hänseende är parterna också överens om att främja ratificeringen och genomförandet av Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar, som antogs den 20 oktober 2005.

5. Parterna ska vidare sträva efter att vidta åtgärder för att stärka kontakterna mellan deras respektive relevanta organ för främjande av informations- och kunskapsutbyte mellan experter, ungdomar och ungdomsledare (i och utanför skolorna) och för att utnyttja deras respektive program, t.ex. Erasmus Mundus, på utbildnings- och kulturområdena och den erfarenhet som båda parterna har inhämtat på dessa områden.

ARTIKEL 47

Statistik

Parterna är överens om att, i överensstämmelse med sina befintliga aktiviteter inom ramen för statistiksamarbetet mellan Europeiska unionen och Asean, främja uppbyggnad av den statistiska kapaciteten, harmonisering av statistiska metoder och statistisk praxis, inbegripet insamling och spridning av statistik, och härigenom göra det möjligt för parterna att på en för båda godtagbar grund använda statistik avseende t.ex. nationalräkenskaper, utländska direktinvesteringar, informations- och kommunikationsteknik samt handel med varor och tjänster, och mera allmänt, statistik avseende alla andra områden som omfattas av detta avtal och som lämpar sig för statistisk bearbetning och insamling, analys och spridning av statistik.

AVDELNING VII

INSTITUTIONELL RAM

ARTIKEL 48

Gemensam kommitté

1. Parterna är överens om att inom ramen för detta avtal inrätta en gemensam kommitté som består av företrädare på hög tjänstemannanivå från båda sidorna och som har följande uppgifter:
  - a) Sörja för att detta avtal fungerar väl och genomförs på ett lämpligt sätt.
  - b) Fastställa prioriteringar i förhållande till målen för detta avtal.
  - c) Utfärda rekommendationer för hur målen för detta avtal ska uppnås.

2. Gemensamma kommittén ska normalt sammanträda åtminstone vartannat år, växelvis i Filippinerna och Europeiska unionen, på en dag som ska fastställas i samförstånd. Extraordinära möten får också sammankallas genom överenskommelse mellan parterna. Ordförandeskapet i gemensamma kommittén ska innehas växelvis av de båda parterna. Dagordningen för gemensamma kommitténs sammanträden ska fastställas genom överenskommelse mellan parterna.

3. Gemensamma kommittén ska inrätta specialiserade underkommittéer som ska bistå den i dess arbete på alla områden som omfattas av detta avtal. Underkommittéerna ska vid varje sammanträde lämna en detaljerad rapport om sin verksamhet till gemensamma kommittén.
4. Parterna är överens om att gemensamma kommittén även ska ha till uppgift att övervaka att de sektorsavtal eller sektorsprotokoll som eventuellt ingåtts eller kan komma att ingås mellan parterna fungerar väl.
5. Gemensamma kommittén ska anta sin egen arbetsordning.

AVDELNING VIII

SLUTBESTÄMMELSER

ARTIKEL 49

Klausul om framtida utveckling

1. Parterna får i samförstånd och på gemensamma kommitténs rekommendation utvidga detta avtal i syfte att utöka samarbetet, inbegripet komplettera det genom avtal eller protokoll inom specifika sektorer eller verksamhetsområden.
2. När det gäller genomförandet av detta avtal får endera parten framföra förslag om att utvidga samarbetets räckvidd, med beaktande av de erfarenheter som gjorts i samband med tillämpningen av avtalet.

ARTIKEL 50

Resurser för samarbete

1. Parterna är överens om att ställa nödvändiga resurser, bland annat finansiella medel, till förfogande i den utsträckning som deras respektive resurser och bestämmelser tillåter, i syfte att uppfylla de samarbetsmål som fastställs i detta avtal.
2. Parterna ska genomföra det finansiella stödet i enlighet med principerna om sund ekonomisk förvaltning och samarbete för att skydda sina ekonomiska intressen. Parterna ska, i överensstämmelse med sina respektive lagar och andra författningar, vidta verkkningsfulla åtgärder för att förhindra och bekämpa bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet, bl.a. genom ömsesidigt bistånd på de områden som omfattas av detta avtal. Alla andra avtal eller finansieringsinstrument som kan komma att ingås mellan parterna ska innehålla specifika klausuler om ekonomiskt samarbete som ska inbegripa granskningar på plats, inspektioner och kontroller samt bedrägeribekämpningsåtgärder, bl.a. sådana som vidtas av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och de behöriga filippinska utredande myndigheterna.
3. Parterna ska uppmuntra Europeiska investeringsbanken (EIB) att fortsätta sin verksamhet i Filippinerna i enlighet med dess förfaranden och finansieringskriterier, med ramavtalet mellan EIB och Filippinerna och med Filippinernas inhemska lagstiftning.

4. Parterna får vid behov besluta att utvidga det finansiella stödet till samarbete inom de områden som omfattas av eller har anknytning till detta avtal, i enlighet med sina respektive finansiella förfaranden och resurser. Detta samarbete får inbegripa, men inte begränsas till, kapacitetsuppbyggnad, tekniska samarbetsinitiativ, expertutbyte, genomförande av studier, inrättande av regelverk och ramar för tillsyn och kontroll av efterlevnaden som främjar öppenhet och ansvarighet, samt andra verksamheter som parterna kommit överens om.

ARTIKEL 51

Hjälpmedel

I syfte att underlätta samarbetet inom ramen för detta avtal är båda parterna överens om att ge tjänstemän och experter som deltar i genomförandet av samarbetet de hjälpmedel som de behöver för att utföra sina uppgifter, i enlighet med parternas nationella lagstiftning, interna regler och föreskrifter.

ARTIKEL 52

Andra avtal

1. Utan att det påverkar tillämpningen av de relevanta bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt får varken detta avtal eller någon åtgärd som vidtas inom ramen för detta avtal påverka parternas befogenheter att vidta bilaterala samarbetsåtgärder eller att, i förekommande fall, ingå nya partnerskaps- och samarbetsavtal, inbegripet mellan Filippinerna och enskilda medlemsstater.
2. Detta avtal ska inte påverka tillämpningen eller genomförandet av åtaganden som respektive parter gjort eller kommer att göra gentemot tredje part.

ARTIKEL 53

Fullgörande av skyldigheter

1. Parterna ska vidta alla allmänna eller särskilda åtgärder som krävs för fullgörandet av deras skyldigheter enligt detta avtal. De ska se till att de mål som fastställs i avtalet uppnås.
2. Var och en av parterna får till gemensamma kommittén hänskjuta alla tvister avseende tillämpningen eller tolkningen av detta avtal.

3. Om någon av parterna anser att den andra parten inte har fullgjort någon av sina skyldigheter enligt detta avtal, får den vidta lämpliga åtgärder. Utom i särskilt brådskande fall enligt punkt 5, ska parten dessförinnan förse gemensamma kommittén med alla relevanta uppgifter som krävs för en grundlig utredning i syfte att finna en lösning som är godtagbar för båda parterna.
4. Vid valet av åtgärder ska i första hand de åtgärder tillgripas som minst stör avtalets tillämpning. Åtgärderna ska omedelbart anmälas till den andra parten, och om denna så begär ska parterna samråda om åtgärderna i gemensamma kommittén.
5. För den korrekta tolkningen och den praktiska tillämpningen av detta avtal är parterna överens om att begreppet i särskilt brådskande fall i punkt 3 avser fall då en av parterna har begått en väsentlig överträdelse av avtalet. En väsentlig överträdelse av avtalet består av
  - a) en sådan vägran att fullgöra avtalet som inte sanktioneras av allmänna regler i internationell rätt, eller
  - b) en överträdelse av någon av avtalets väsentliga delar enligt artiklarna 1.1 och 8.2.

Innan åtgärder vidtas i särskilt brådskande fall får endera parten begära att parterna kallas till ett brådskande möte. I sådana fall ska ett möte hållas inom 15 dagar, om inte parterna kommer överens om en annan tidsfrist på högst 21 dagar, för att kunna utreda situationen grundligt i syfte att finna en lösning som är godtagbar för båda parterna.

ARTIKEL 54

Definition av parterna

I detta avtal avses med "parterna" unionen eller dess medlemsstater eller unionen och dess medlemsstater, i enlighet med deras respektive befogenheter, å ena sidan, och Republiken Filippinerna, å andra sidan.

ARTIKEL 55

Territoriell tillämpning

Detta avtal ska tillämpas inom det territorium där fördraget om upprättandet av Europeiska unionen är tillämpligt, på de villkor som fastställs i det fördraget, å ena sidan, och på Filippinernas territorium, å andra sidan.

ARTIKEL 56

Anmälningar

Anmälningar enligt artikel 57 ska göras på diplomatisk väg till Europeiska unionens råds generalsekretariat respektive Filippinernas utrikesministerium.

ARTIKEL 57

Ikraftträdande och varaktighet

1. Detta avtal träder i kraft den första dagen i den månad som följer på den dag då den senare parten till den andra parten har anmält att de rättsliga förfaranden som är nödvändiga för detta ändamål har slutförts.
2. Detta avtal är giltigt i fem år. Det ska automatiskt förlängas med perioder om ytterligare ett år, såvida inte någon av parterna skriftligen, sex månader innan den berörda ettårsperioden har löpt ut, till den andra parten anmäler att den inte har för avsikt att förlänga avtalet.
3. Eventuella ändringar av detta avtal ska göras genom överenskommelse mellan parterna. Eventuella ändringar träder i kraft i enlighet med punkt 1, efter det att den senare parten till den andra parten har anmält att alla nödvändiga formaliteter har slutförts.
4. Detta avtal får sägas upp av en av parterna genom att denna till den andra parten skriftligen anmäler sin avsikt att säga upp avtalet. Uppsägningen ska träda i kraft sex månader efter det att den andra parten har tagit emot anmälan. Uppsägningen ska inte påverka överenskomna eller pågående projekt som inletts med stöd av detta avtal innan det sades upp.

Artikel 58

Giltiga texter

1. Detta avtal är upprättat i två exemplar på bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, italienska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska, vilka alla texter är lika giltiga.
2. Förhandlingarna om avtalet fördes på engelska. Eventuella skillnader mellan de olika språkversionerna ska hänföras till gemensamma kommittén.